

„DANSUL” GEOPOLITIC AL DICTATORILOR AGRESIVI

GEOPOLITICAL „DANCE” OF THE AGGRESSIVE DICTATORS

*General-locotenent (rtr.) prof. asoc. dr. Constantin MINCU
(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania)**

Rezumat: În urma studierii evoluțiilor geopolitice din ultimii zece ani, autorul consideră, cu suficiente argumente, că subiectul acestui articol este de interes public pentru România și cetățenii ei, dar și pentru statele membre NATO și/sau pentru cele ale Uniunii Europene.

Evoluțiile de pe scena mondială din ultimii zece ani (după anexarea ilegală de către Federația Rusă a Crimeii) determinate, în principal, de către marile puteri nucleare (SUA, Rusia, China), și de unele puteri emergente (Turcia, Iranul, Brazilia, India și altele), au un rol potențial de a periclita în mod grav pacea mondială, inclusiv securitatea statelor europene membre sau nemembre ale NATO și/sau UE.

Consider că în acest context complicat și fluid, România trebuie să fie foarte atentă, determinată și concentrată pentru contracararea, împreună cu Aliații, a riscurilor și amenințărilor militare și hibride venite din partea unor actori statali, cu evidente tendințe agresive.

Cuvinte cheie: SUA, Federația Rusă, China, România, NATO, Uniunea Europeană, amenințări, riscuri.

Abstract: After studying the geopolitical developments of the last ten years, the author considers, with sufficient arguments, that the subject of this article is of public interest for Romania and its citizens, but also for NATO member states and/or for those of the European Union.

The developments on the world stage in the last ten years (after the illegal annexation of Crimea by the Russian Federation) determined mainly by the great nuclear powers (USA, Russia, China), and by some emerging powers (Turkey, Iran, Brazil, India and others), have a potential role in seriously endangering world peace, including the security of European member or non-member states of NATO and/or the EU.

I believe that in this complicated and fluid context, Romania must be very careful, determined and focused to counteract, together with the Allies, the military and hybrid risks and threats coming from some state actors with obvious aggressive tendencies.

Keywords: USA, Russian Federation, China, Romania, NATO, European Union, threats, risks.

1. Introducere

De ce am ales titlul „DANSUL GEOPOLITIC AL DICTATORILOR AGRESIVI”? Pentru că asta cred că este „prietenia fără limite” dintre China și Federația Rusă, cuplu agresiv la care s-au

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru în Consiliul Onorific al Academiei Oamenilor de Știință din România, Vicepreședinte al Secției de Științe Militare, telefon: 0722303015, email: mincu_constantin@yahoo.com.

atașat și actori statali mai mici din Asia, Africa, America de Sud și chiar din Europa.

Toți aceștia au acumulat, în timp, nemulțumiri profunde privind locul și rolul lor în lume, dorind tot mai mult spațiu și putere pe seama altora.

O să încerc să le luăm pe rând, începând cu cei doi actori principali, deținători de arsenale nucleare și de cantități impresionante de armamente convenționale.

Cred că este oportun să aruncăm o privire pe harta geopolitică a lumii. Vom constata, fără prea mare surprindere, că pe toate continentele sunt probleme între state, unele dintre acestea cu potențial de confruntare militară în orice moment, iar altele sunt deja zone de război în toată regula, așa cum, de exemplu, este acum în Ucraina după anexarea Crimeii în martie 2014 și după invazia masivă declanșată de Federația Rusă, la data de 24.02.2022, război cu consecințe devastatoare pentru statul vecin și cu efecte negative, pe multiple planuri, asupra țărilor europene și ale întregii lumi.

Ca și când acest război nu era de ajuns, a început și confruntarea militară dintre Israel și grupările teroriste sponsorizate și înarmate de Iran (HAMAS, HESBOLLAH, HOUTHİ), confruntare la care au intervenit și alte țări arabe din zonă, precum și Statele Unite ale Americii.

2. Federația Rusă

Pe baza acțiunilor și evenimentelor declanșate de acest actor statal, mai mulți analiști politici și militari români și străini consideră, cu argumente solide, că pe primul loc într-un clasament mondial al agresivității se află Federația Rusă, condusă încă din 31 decembrie 1999 de un clan siloviko-oligarhic în frunte cu Vladimir Vladimirovici Putin.

Nemulțumirile acestuia și ale echipei sale au originea în disoluția URSS de la sfârșitul anului 1991 și din pierderea rolului de vioara a doua (după SUA) în afacerile mondiale și în împărțirea sferelor de influență, cu competitorul de peste ocean.

Rusia acționează începând cu anul 2000 pentru refacerea, pas cu pas, a fostei URSS în varianta URSS 2.0, întâi prin readucerea la ascultare a fostelor republici sovietice și apoi, la extinderea influenței politice, economice și militare asupra „străinătății apropiate”, care, la început, poate fi până la Berlin și apoi până la Atlantic, așa cum clamează zilnic unii ideologi și propagandiști violenți ai Moscovei.

Mai multe detalii și informații privind comportamentul Rusiei putem găsi în lucrările unor autori cu experiență în spațiul ex-sovietic¹.

¹ Mark Solonin, *Butoiul și cercurile*, Editura Polirom, București, 2012.

Victor Suvorov, *Spărgătorul de gheață*, Editura Polirom, București, 2011.

Mincu Constantin, „Federația Rusă și restul lumii”, *Revista de Științe Militare*, nr. 3/2017; „Haos Geopolitic Global”, *Revista de Științe Militare* nr. 4/2019.

Consider că numai naivii și necunoscătorii jocurilor geopolitice la scară mondială nu văd (sau nu vor să vadă) că toate acțiunile politice, propagandiste, economice, militare și cibernetice ale Federației Ruse sunt îndreptate în mod continuu și agresiv împotriva Occidentului, având ca obiectiv asumat distrugerea coeziunii politice și militare ale UE și NATO. Este drept că în acest demers beneficiază de serviciile unor cai troieni din cele două organizații.

Pentru a-și atinge scopurile, Rusia nu se dă în lături de la nimic, inclusiv de la agresiuni militare de anvergură, așa cum face acum în Ucraina, deja de mai bine de doi ani. Amenință tot mai des țările NATO din flancul estic al Alianței cu lovituri militare și de altă natură (specifice războiului hibrid). Mai nou, propagandiștii de serviciu ai lui Putin cer lovirea cu arme nucleare a Franței și a Marii Britanii (!?).

Reține atenția că în ultimul timp Rusia a dislocat arme nucleare tactice (nu poate garanta nimeni că sunt doar tactice), în Belarus și enclava Kalinigrad. Pentru a fi mai convingătoare a declanșat recent exerciții de anvergură cu dispozitivele de lansare ale acestor arme distrugătoare, echipate, spun agresorii, doar cu încărcături convenționale. Putem presupune, având în vedere tradițiile Rusiei în domeniul dezinformării, că mint.

Cred că am putea susține, ca pe baza unor informații din surse publice, greu de contrazis, că Federația Rusă a avut, are și va avea un comportament agresiv, în primul rând față de vecini și nu numai², astfel:

- declanșarea războiului de o cruzime extremă împotriva Ucrainei, cu numeroase atrocități, crime clare de război și distrugeri masive ale infrastructurii critice, precum și a unor obiective civile fără o importanță militară (așa cum a fost atacul din 26 mai 2024 asupra unui magazin de bricolaj din Harkov, soldat cu numeroase victime, morți și răniți);
- menținerea și amplificarea conflictelor dintre statele din Caucaz, foste membre ale URSS;
- agresiunile violente și repetate împotriva Georgiei;
- agresarea continuă a Republicii Moldova prin acțiuni ale războiului hibrid, dar și prin forțele dispuse în Transnistria;
- distrugerea feroce și cinică a Ceceniei și a capitalei sale;
- implicare totală în Siria în favoarea regimului dictatorial al lui Bashar al Assad, prin bombardamente aeriene masive și acțiuni militare la sol împotriva populației civile (masacrul de la Alep);
- sprijinirea fără scrupule a Coreei de Nord și a Iranului pentru a fabrica și deține vectori de transport la ținte a armelor nucleare. Este drept că aceste două dictaturi, una comunistă și alta teocratică, s-au

Interviu cu Armand Goșu, „Rusia de la bolșevicii lui Lenin, la silovikii lui Putin”, disponibil la <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-22095955-interviu-armand-gosu-rusia-bolseviki-lui-lenin-siloviki-lui-putin.htm>, accesat la 15.11.2022.

² Mincu Constantin, „Evoluții geopolitice la nivel global și posibile concluzii și lecții de învățat pentru elita politică și militară a României”, *Revista de Științe Militare*, nr. 4/2022.

revașat față de Rusia, prin livrarea unor cantități mari de arme și muniții, inclusiv drone asigurate de Iran;

- proliferarea unor amenințări explicite (în ultimii doi ani - săptămânal) împotriva Țărilor Baltice, Poloniei, României și Republicii Moldova;
- deschiderea unor noi baze militare în străinătate (Siria, Libia, în America de Sud și în unele țări africane);
- intensificarea, fără precedent după 1991, a activității aviației strategice și a submarinelor nucleare în vecinătatea granițelor SUA, Marii Britanii și a Țărilor Nordice;
- încercarea aproape reușită de a lua sub control Marea Neagră, beneficiind și de jocul ambiguu al Turciei, țară membră NATO;
- încercarea de a redesena unilateral limitele apelor Mării Baltice în detrimentul țărilor riverane;
- intensificarea aplicațiilor militare de anvergură împreună cu statul vasal Belarus cu zeci de mii de militari și cantități mari de armamente;
- expulzarea sau uciderea unor politicieni din opoziție (deja slăbită), a unor ziariști și a unor defectori din serviciile secrete. Cazurile sunt cunoscute publicului³ (Alexandr Litvinenko, Alexei Navalnîi etc.);
- În contextul dat, cred că cei interesați de subiect ar putea studia analiza făcută de autorul Iulian Chifu „Mozaicul amenințărilor de securitate pradă schimbărilor bruște a trendurilor de evoluție, pogorâte asupra Mării Negre”⁴;
- Un alt aspect de o gravitate majoră este faptul că Rusia și-a asumat o postură cibernetică tot mai agresivă (atacuri asupra rețelelor electrice și de comunicații, bruiaj masiv asupra sistemelor GPS, cu consecințe potențial letale pentru zborurile comerciale civile din Europa, dar și pentru navele maritime din Marea Neagră și din Marea Baltică. Pot fi citați la acest subiect directorul U.S. National Intelligence, Dan Coats⁵ și specialistul John McAfee, expert recunoscut în industria soluțiilor antivirus din SUA⁶;
- nu cred că trebuie să scăpăm din vedere recente preocupări ale echipei de la Kremlin pentru pregătirea unor comandouri de sabotori și diversioniști în toate țările europene membre NATO și/sau UE,

³ Alan S. Cowell, *Moartea unui spion, povestea lui Alexandr Litvinenko*, Editura Litera Internațional, București, 2009.

⁴ Iulian Chifu, „Mozaicul amenințărilor de securitate pradă schimbărilor bruște a trendurilor de evoluție, pogorâte asupra Mării Negre”, disponibil la <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/mozaicul-amenintarilor-de-securitate-prada-1811087.html>, accesat la 16.11.2022.

⁵ Dan Coats, Directorul US National Intelligence, Summitul Cibernetic, septembrie 2017, Washington D.C.

⁶ Interviu John McAfee, moderator Vlad Borza, disponibil la <https://economie.hotnews.ro/stiri-it-21628677-interviu-cum-vede-mogulul-software-john-mcafee-lumea-care-marile-puteri-isi-pun-una-alteia-pistolul-tampla-dar-nu-indraznesc-declansez-razboiul-cibernetic-total.htm>, accesat la 17.11.2022.

beneficiind de platforma extinsă de spionaj și de libertate de mișcare din Austria și din alte țări, unele vecine cu România;

- nu trebuie să oțitem nici ingerințele Rusiei în Balcanii de Vest, soldate cu destabilizarea tinerelor state și culminând cu atragerea Serbiei în Uniunea Economică Euroasiatică;

- Rusia a avut și are acțiuni de influențare a proceselor electorale din statele țintă (cazul Brexit, alegerile din SUA, Germania, Italia, Franța etc.);

La finalul acestui punct dedicat Rusiei, cred că analiștii occidentali ar trebui să studieze mai atent „prietenia fără limite” dintre China și Rusia. Dacă este fără limite înseamnă toată paleta de cooperare, cum ar fi livrarea reciprocă de armament și muniții, asigurarea de către China a componentelor electronice cu dublă utilizare Rusiei, desfășurarea de exerciții comune navale și aeriene în Pacificul de Sud, în Marea Chinei de Est și în Marea Japoniei. Nu trebuie să oțitem creșterea spectaculoasă a schimburilor comerciale între cele două țări, China fiind beneficiarul net al livrărilor de petrol și gaze de către Rusia, la prețuri „prietenoase”.

3. CHINA

În cazul Chinei trebuie să pornim de la realitățile zilelor noastre: superstatul chinez are o suprafață de 9.572.900 km² și o populație de aproximativ 1,4 miliarde de locuitori, dintre care 93% chinezi, iar restul tibetani și uiguri.

Ca regim politic China se prezintă ca o Republică Populară, în realitate fiind o dictatură comunistă dură, condusă acum de Președintele Xi Jinping, un autocrat lipsit de scrupule, care, pentru interesul țării sale a dezvoltat o alianță de conjunctură cu Federația Rusă. Această „prietenie fără limite” a lui Xi cu Putin pare destul de ciudată având în vedere disputele istorice între cele două țări și realitatea că Rusia „încă” deține teritoriile foste ale Chinei. O explicație posibilă ar putea fi aceea că Statul Chinez mizează pe sprijinul Rusiei pentru reintegrarea Taiwanului și pe asigurarea resurselor energetice de petrol și gaze la prețuri preferențiale, necesare producției industriale, în dezvoltarea explozivă a economiei acestui stat, care acum este economia nr. 2 a lumii, după SUA.

Așa cum se știe, China are planuri pe termen foarte lung și răbdarea, tipic chinezească, de a aștepta condițiile cele mai favorabile pentru a recupera teritoriile din Siberia aflate acum în posesia Federației Ruse și, desigur, pe cale pașnică sau prin război – Taiwanul. Așa că „prietenia fără limite” dintre președinții Xi și Putin nu este veșnică! Viitorul va arăta că va avea loc o coliziune între partenerii de acum, cu consecințe grave la nivel global.

Și în cazul Chinei putem contabiliza o lungă serie de fapte contra propriei populații și împotriva unor vecini din Asia, astfel:

- reprimarea dură a populațiilor de tibetani și uiguri, fără să-i pese de criticile unor state democratice și nici de prevederile Cartei ONU;
- zdrobirea din fașă a oricărei opoziții interne;

- manevre militare de amploare în jurul Taiwanului, efectuate practic fără încetare, prin angajarea unor forțe navale și aeriene impresionante (circa 20 de nave de luptă și 30-40 de bombardiere și avioane de vânătoare);
- atacuri cibernetice asupra unor țări considerate ostile;
- furtul masiv de tehnologie din Occident, operat prin numeroasa diasporă chineză din SUA și Europa;
- sprijinul economic, militar și de informații acordat Federației Ruse și votul în Consiliul de Securitate al ONU în favoarea Rusiei, în toate cazurile discutate în acest for;
- ofensivă economică agresivă în Europa, în special în Ungaria și Serbia, dar și în alte state europene, cu scopul de a eluda măsurile protecționiste justificate ale UE, în fața invaziei produselor industriale chineze subvenționate masiv de statul comunist;
- coordonarea cu Rusia în organizația „economică” numită BRICS pentru a determina statele membre dar și pe cele aspirante la acest proiect pentru a se implica și în probleme militare și de securitate. Până acum India, Brazilia și Africa de Sud au exprimat unele rezerve. Vom vedea ce se va întâmpla în viitorul apropiat;
- accelerarea fără precedent a înarmării inclusiv prin construirea unor portavioane și creșterea numărului de avioane de luptă și a efectivelor Armatei Populare de Eliberare (APE);
- întreprinderea unor acțiuni de blocare a traficului naval vital pentru fluxurile comerciale mondiale, în Marea Chinei de Sud. China și-a adjudecat unilateral suveranitatea acestei mări prin construirea unor insule artificiale și prin amenințări militare directe împotriva statelor din Pacificul de Sud, în special împotriva Filipinelor, Indoneziei și Australiei.

Consider că inventarul de mai sus al evoluțiilor politice, economice și militare nu este nici pe departe complet. Intenția declarată este de a arăta celor interesați (destul de puțini) că în ultimii zece ani s-au produs mișcări și transformări importante, care pun în pericol pacea lumii, cu implicații majore asupra fragilului echilibru mondial.

În acest punct consider util să aduc în atenție unele aprecieri ale autorului Yascha Mounk⁷:

- **Ultima decadă** a fost una bună pentru dictatură. Influența globală a celor mai puternice țări cu guvernare autoritară, **China și Rusia**, a crescut rapid. Pentru prima dată de la sfârșitul secolului 19, PIB-ul cumulat al autocrațiilor este acum egal, sau îl depășește pe cel al democrațiilor liberale. Chiar și ideologic, autocrațiile par să fie în ofensivă: la Summitul G20 din iunie 2019, de exemplu, Vladimir Putin a renunțat la obișnuita și falsă lui susținere că Rusia se ridică la standardele democrației liberale, declarând, în schimb, că

⁷ Yascha Mounk, *Foreign Affairs*, nr. 5/2019.

liberalismul modern este „depășit” (n.a. - cu alte cuvinte trăiască dictatura și agresiunea).

• **În sens contrar**, ultima decadă a fost groaznică pentru democrație. Potrivit Freedom House, lumea este acum în cel de-al 13-lea an consecutiv de recesiune democratică la nivel global. Democrațiile au căzut sau au fost erodate în fiecare regiune, din Burundi până în Ungaria, Thailanda și Venezuela. Cel mai îngrijorător este faptul că instituțiile democratice s-au dovedit a fi surprinzător de fragile în țările care păreau odată stabile și sigure.

• Ascensiunea lui Donald Trump în Statele Unite, Mateo Salvini în Italia și Jair Bolsonaro în Brazilia au demonstrat că populismii pot să câștige în unele dintre cele mai prospere și cu tradiții state democratice din lume. Iar erodarea rapidă în țări precum Ungaria și Venezuela a arătat că populismii chiar pot să-și transforme țările în regimuri autoritare competitive sau chiar în dictaturi.

În aceeași idee, aș recomanda studierea articolului analistului român Dorin Popescu – „Două șampanii la rece - Washington și Moscova”⁸.

4. Iran

Instaurarea unei dure dictaturi teocratice în Iran, după alungarea șahului Mohammad Reza Pahlavi în anul 1979, a întors țara de la un stat prosper, în care cetățenii se bucurau de libertăți, la realitatea primitivă și oripilatoare a unor lideri religioși autoimpuși prin forță.

Iranul este un stat mare dacă ne referim la suprafață - 1.648.200 km² și o populație eterogenă de aproximativ 75 de milioane de locuitori (51% persani, 24% azeri, restul fiind kurzi și arabi). Din punct de vedere al mărimii teritoriului, Iranul ocupă locul 17 în lume și același loc în privința populației.

Regimul politic din Iran este acela de Republică Islamică, condusă de un personaj reales de cetățeni (acum Ayatollahul Ali Khamenei), președintele „ales” de acesta (prin false alegeri), având un rol secundar, fără prea mare putere.

În contul acestui stat teocratic putem inventaria o serie de acțiuni și fapte cunoscute publicului interesat de Orientul Mijlociu, cum ar fi:

- războiul de opt ani cu Irakul soldat cu sute de mii de morți de ambele părți;
- lipsirea totală de drepturi civile a întregii populații și interdicții greu de înțeles împotriva femeilor (ceva de secolul VI);
- amenințarea constantă cu ștergerea de pe hartă a Statului Israel;
- sponsorizarea și înarmarea unor grupări teroriste cum sunt Hamas, Hezbollah, rebelii Houti, pe care le folosește pentru atacuri violente împotriva Israelului, dar și împotriva altor ținte, cum ar fi navele comerciale și militare care tranzitează Marea Roșie și Golful Aden;

⁸ Dorin Popescu, „Două șampanii la rece - Washington și Moscova”, disponibil la <https://www.contributors.ro/doua-%C8%99ampanii-la-rece-washington-%C8%99i-moscova/>, accesat la 04.06.2024.

- folosirea Gardienilor Revoluției, o Armată în slujba exclusivă a Ayatollahului Ali Khamenei pentru controlul țărilor din Orientul Mijlociu și Apropiat (Irak, Siria, Liban, Yemen, Turkmenistan, Azerbaidjan), precum și pentru interzicerea, după bunul plac, a navigației în Golful Persic și în sudul Mării Caspice;
- desfășurarea, în ultimii ani, a unei curse a înarmării, prin producerea de avioane de luptă, drone, nave etc, precum și eforturi susținute pentru construirea unor bombe nucleare;
- poziționarea, fără echivoc, de partea Rusiei în cazul războiului de agresiune din Ucraina, prin sprijin politic, economic și militar (furnizarea de armament, muniții și drone de luptă și supraveghere);
- aplicarea la scară largă a pedepsei cu moartea prin spânzurare a unui număr mare de cetățeni iranieni care nu au fost de acord cu teroarea instituită de regimul Ayatollahilor (prin simularea de procese juridice).

Lista de mai sus cu faptele regimului de la Teheran nu este nici pe departe completă, vor urma noi acțiuni împotriva țărilor vecine și nu numai.

5. Coreea de Nord

Numită oficial Republica Populară Democrată Coreeană, statul comunist nu are nici o legătură cu democrația, este o dictatură feroce (cea mai dură din lume), fiind la al treilea lider din Dinastia Kim - numitul Kim Jong Un (după Kim Ir-sen și Kim Jong Il).

Statul asiatic care împarte Peninsula Coreea cu Coreea de Sud (între cele două există doar un Armistițiu, nu un Tratat de Pace), are o suprafață de 122.760 km² și o populație de aproximativ 24,1 milioane de locuitori (99% coreeni și 1% chinezi).

Dacă analizăm, fie și pe scurt, comportamentul politic, economic și militar al acestui stat vom constata că:

- ține întreaga populație într-o sărăcie lucie și teroare, trăind bine doar familia Kim, vârful Partidului Comunist și șefii Armatei;
- alocă sume enorme forțelor armate pentru întreținerea unor efective mari, de peste un milion de oameni, pentru dezvoltarea unor noi sisteme de arme, inclusiv arme nucleare și vectori de trimitere la ținte;
- proferează foarte des amenințări cu războiul la adresa Coreei de Sud și cu răzbunare la adresa SUA și ai altor aliați ai statului democratic din Sud;
- a organizat un masiv furt de tehnologie mai ales din SUA și Europa Occidentală;
- atacă cibernetic entități guvernamentale, bănci și alte instituții din statele considerate inamice;
- profitând că în nordul țării are graniță cu China și pe o porțiune mică cu Federația Rusă, primește de la cei doi vecini resurse vitale pentru a supraviețui (alimente, petrol, gaze și tehnologie),

revanșându-se în schimb față de Rusia prin livrarea de armament și cantități mari de muniții pentru războiul din Ucraina;

- Dictatorul Kim Jong Un își elimină opoziții reali și pe cei presupuși printr-o metodă unicat pe glob, îi spulberă cu mitraliere antiaeriene cu patru țevi livrate de fosta URSS și acum de Rusia;
- nu a respectat și nu respectă nici o rezoluție ONU privitoare la drepturile omului și la dezvoltarea armelor nucleare, fără să-i pese de consecințe, bazându-se doar pe cei doi aliați de la Nord.

Constatăm că alianța dictatorilor formată din Rusia, China, Iran și Coreea de Nord funcționează fără probleme, amenințând zilnic pacea din întreaga lume.

La acest patralater agresiv se adaugă mai direct sau mai discret și alte state: Venezuela, Cuba, Africa de Sud, Ungaria, Austria, precum și India și Brazilia (ultimele două ca membre BRICS).

În final, se poate pune o întrebare deloc retorică:

Cum analizează deteriorarea severă a climatului internațional, Statele Unite ale Americii, Canada și statele europene membre UE și/sau NATO, ce măsuri concrete de contracarare a agresorilor preconizează și cum intenționează ele să mențină unitatea statelor democratice?!

România, direct și constant amenințată de Rusia, are sau nu are planuri concrete de apărare în situațiile cele mai grele care pot apare!?

La aceste întrebări și la multe altele trebuie să răspundă direct și concret cei care se află acum și în viitorul apropiat la putere.

BIBLIOGRAFIE

- CHIFU I., „Mozaicul amenințărilor de securitate pradă schimbărilor bruște a trendurilor de evoluție, pogorâte asupra Mării Negre”, disponibil la <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/mozaicul-amenintarilor-de-securitate-prada-1811087.html>;
- COATS D., Directorul US National Intelligence, Summitul Cibernetic, septembrie 2017, Washington D.C.;
- COWELL A. S., *Moartea unui spion, povestea lui Alexandr Litvinenko*, Editura Litera Internațional, București, 2009;
- MINCU C., „Haos Geopolitic Global”, *Revista de Științe Militare*, nr. 4/2019;
- MINCU C., „Evoluții geopolitice la nivel global și posibile concluzii și lecții de învățat pentru elita politică și militară a României”, *Revista de Științe Militare*, nr. 4/2022;
- MINCU C., „Federația Rusă și restul lumii”, *Revista de Științe Militare*, nr. 3/2017;

- MOUNK Y., Foreign Affairs, nr. 5/2019;
- POPESCU D., „Două șampanii la rece - Washington și Moscova”, disponibil la <https://www.contributors.ro/doua-%C8%99ampanii-la-rece-washington-%C8%99i-moscova/>;
- SOLONIN M., *Butoiul și cercurile*, Editura Polirom, București, 2012;
- SUVOROV V., *Spărgătorul de gheață*, Editura Polirom, București, 2011;
- Interviu cu Armand Goșu, „Rusia de la bolșevicii lui Lenin, la silovikii lui Putin”, disponibil la <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-22095955-interviu-armand-gosu-rusia-bolseviki-lui-lenin-siloviki-lui-putin.htm>;
- Interviu John McAfee, moderator Vlad Borza, disponibil la <https://economie.hotnews.ro/stiri-it-21628677-interviu-cum-vede-mogulul-software-john-mcafee-lumea-care-marile-puteri-isi-pun-una-alteia-pistolul-tampla-dar-nu-indraznesc-declanseze-razboiul-cibernet-total.htm>.

